

Його безумовним внеском в археологію є суцільне обстеження (разом з А.В. Бураковим і В.М. Отрешком) узбережжя Чорного моря, лиманів і пониззя річок від Одеси до Красноперекопська, завдяки чому встановлено кордони Ольвійської держави на різних етапах її існування, зафіксовано понад 200 давніх поселень, одержано цінні дані з історичної географії Північного Причорномор'я. Також дослідження захисних споруд городищ Ольвійської хори (Мис, Пітухівка 2, Стара Богданівка 2 і ін.) та самої Ольвії перших сторіч н. е., узагальнене в монографії (1991). Не менш важливими стали відкриття римського військового табору I—II ст. в уроч. Дідова Хата, дослідження пізньоархаїчних поселень Нижнього Побужжя, продовження розкопок унікальної пам'ятки на Бейкуському мисі та багаторічні розкопки городища в уроч. Глибока Пристань і ін., а також вивчення різних категорій матеріалу, систематика джерел, постійне осмислення й переосмислення нових і старих фактів заради проникнення в таємниці історії Ольвії та її округи.

Сергій Борисович — вдячний учень свого наставника. За його активної участі було організовано наукові читання, присвячені 90-річчю від дня народження Л.М. Славіна, і видано чудову збірку «Мир Ольвіи. Памятник исследователю и исследование памятника» (1996). Найкращі з доповідей згодом знайшли місце на сторінках цього журналу. 100-річчя від дня народження Л.М. Славіна було відзначено спеціальним випуском журналу «Археологія» (2007, № 1), і в тому теж є заслуга Сергія. Поважливе ставлення до вчителів і колег — невід'ємна риса С. Буйських. Чимало теплих слів він присвятив своїм учителям і попередникам у передмові до своєї монографії, статтях в пам'ять про колег і з приводу ювілейних дат, зокрема й колег-ровесників.

Тож зараз ми певною мірою віддаємо йому символічний борг, засвідчуючи нашу глибоку повагу, професійну солідарність, вірність давній дружбі і доброзичливе ставлення.

Колеги і друзі

ПАМ'ЯТІ МАРКА БОРИСОВИЧА ЩУКІНА

14 липня 2008 р. пішов з життя видатний вчений, археолог, доктор історичних наук, член-кореспондент Deutsche Archäologische Institute Марк Борисович Щукін. З ім'ям цієї людини пов'язана ціла епоха в європейській археології римського часу. Він ще зовсім молодим дослідником, фактично початківцем, який нещодавно закінчив університет, опублікував статті, присвячені питанням хронології черняхівської культури, які викликали жвавий інтерес і дискусію серед науковців і відразу зробили відомим ім'я дослідника. Потрібно зазначити, що статті М.Б. Щукіна і в подальшому майже ніколи не проходили непоміченими.

Його монографії «Rome and Barbarians of the Central and Eastern Europe in the 1st cent. BC — 1st cent. AD». (Oxford, 1989), «На рубеже ер» (СПб., 1994) та остання праця «Готский путь» (СПб., 2005) охопили великий часовий відрізок стародавньої європейської історії від III ст. до н. е. до середини I тис.

Наукові роботи Марка Борисовича Щукіна вирізняються глибоким історизмом. Він прекрасно знав римську історію, писемні джерела та був широко обізнаний з європейськими археологічними матеріалами. Феномен його праць полягав у тому, що він уміло використовував ці знання для реконструкції цілісної історичної картини, яку збирав, «церуючи гіпотезами і припущеннями», з різних уривків історичних відомостей, археологічних фактів. Потрібно зауважити, що його припущення іноді викликали заперечення і навіть роздратування інших науковців, проте завжди пробуджували думку і слугували ферментом для нових пошуків.

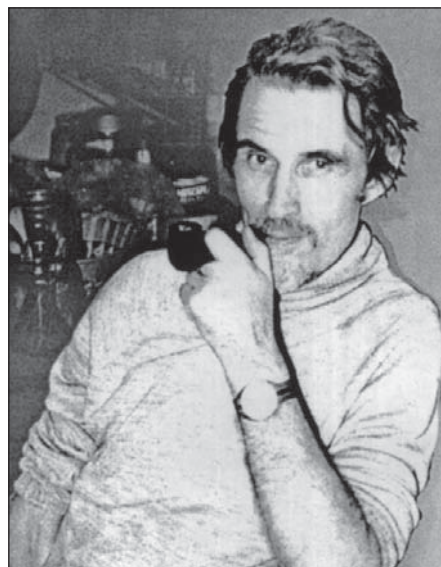
Європейський племінний світ римського часу, що складався з етносів і народів, які перебували на різних стадіях суспільного розвитку, він умовно поділив на сім світів, сім великих соціально-культурних структур, взаємодія яких, на його думку, визначала хід європейської історії. М.Б. Щукін прагнув відтвори-

ти історичну картину Європи римського часу, тому присвячував свої роботи різним археологічним культурам і культурним групам Європейського Барбарікуму. Пам'ятки сарматів, бастарнів, гето-даків, різних германських племен, зарубинецької, пшеворської і поянештилукашівської культур, вплив кельтської і римської цивілізацій на долю варварських племен, а також питання слов'янської етногенези були предметом його наукових студій.

Однак головною справою його життя, безумовно, було вивчення черняхівської культури. Історії готів, які були творцями черняхівської культури, він присвятив свою головну наукову працю — «Готский путь».

Варто згадати і про літературний дар М.Б. Щукіна. Його книга «Машина времени и лопата» та низка популярних нарисів написані так захопливо, що без сумніву викликали у читачів зацікавлення археологією. Крім того, у співавторстві з письменницею Яною Жемойтеліте він написав історичний роман «Время обнимать» (Петрозаводск, 2006), присвячений бурхливим подіям європейської історії IV—V ст., які пов'язані з падінням Римської імперії.

Марк Борисович кілька десятиріч вів науковий семінар для студентів кафедри археології історичного факультету Санкт-Петербурзького університету. Він виростив цілу плеяду учнів, «своїх семінаристів», які ставши науковцями, здобувши наукові ступені, продовжували відвідувати заняття семінару, де завжди панував живий обмін думками, обговорення нових робіт, гіпотез тощо.

М.Б. Щукін причаровував своєю інтелігентністю, толерантністю. Його зовнішність, поведінка, манера спілкування були уособленням найкращих традицій старої російської, власне, петербурзької інтелігенції. Він був прекрасним оповідачем і, разом з тим, умів уважно слухати співрозмовника. Марк Борисович багато працював у складі археологічних експедицій в різних регіонах України. Він любив Україну, захоплювався її природою, людьми, мовою, ще зі студентських років мав друзів серед українських колег.

Без сумніву, ім'я М.Б. Щукіна залишиться не лише в наукових працях, але і в серцях його колег, учнів та друзів.